

Prielle nagymama.

Szatmár városát érte a nem közönséges dicsőség, hogy Prielle Kornélia, a nemzeti színház kedves nagymamája, ezelőtt 50 esztendővel itt lépett a világot jelentő deszkákra s ötven év multán ismét megjelent a város falai között a hálás szívű művésznő, hogy itt ülje meg dicsőségeiben gazdag művészi pályájának félszázéves jubileumát.

Ötven év és az örökifjú művésznőből nagymama lett az életben és a színpadon egyaránt, de ezalatt az ötven év alatt mit se vesztett művészete fényéből, sőt ez a fény az évekkel egyre erősebbé, ragyogóbbá vált. Prielle Kornélia azok közé a ritka, Istentől különösen megáldott tehetségek közé tartozik, a kik az öregséggel öregbednek a művészetben, tehetségük folyton folyvást nő s a kritikusknak le kell rakni a fegyvert előtte. Prielle Kornélia számára csak magasztaló szavaink lehetnek. Minden alakítása egy-egy esemény. Ilyen esemény, még pedig nagy esemény volt legutolsó alakítása is, Csiky Gergely Nagymamájában. Csiky Gergely általában sokat köszönhet Prielle Kornéliának. Mindjárt föllépése kezdetén nagy hála kötelezte a jeles dramairót, midőn genialis alakításával elfogadhatóvá tette a „Proletárok“ ellen-szenves Kamilláját.

1841. június 10-én lépett először színpadra Prielle Kornélia. Csupa báj és kellem volt, mint fiatal leány (nem csoda, ha Petőfi belebolondult) s csupa báj és kellem ma is mint nagymama. Még ma is valami csodálatos ifjuság, üdőség ömlik el egész lényegén. Az ősz hajfürtök alól eleven, tüzes szemek ragyognak ki, hangja cseng, mint akármelyik fiatal színésznőé.

Ötven év leforgásán sokan kidültek Prielle nagymama oldala mellől. Ki meghalt, ki nyugalomba vonult. Meghalt Jókainé, nyugalomba vonult Szathmáryné s már évek óta csak rendes látogatója volt a színháznak egyik híres kortársa: Lendvayné, ki szegény öregségére igazi előhalottá lett. Valóban csodálatos tünemény Prielle Kornélia,

ki mai napig meg tudta őrizni szellemének elevenségét s ma sincs a nemzeti színház tagjai közt — még a legfiatalabbak közt sincs, a ki lelkiismeretesebben tanulná meg a szerepét, mint ő. Neki még mindig csak szokásból sug a sugó, ő ugyan rá sem figyel. Természetes is a játéka, mint maga az

eleven élet. Bármely szerepében is lássuk, egy kedves ismerős matronát látunk benne, a kit ismerünk valahonnan. Ebben van hatásának a titka.

Ki ne kívánná, hogy Prielle nagymama érje meg — még pedig a színpadon — a „gyémánt“ jubileumát is.

5.

PRIELLE nagymama,

A nagymama.

— Életkép —

Írta: Azar.

Történeti idő: régen, nagyon régen, egy téli estén. Történeti színhely: a nagymama szobája. Tágas nagy szoba, magas falakkal, azokon öreg régi képek, a képeken ódon alakok lepingálva paszomántosan, kardosan, rostélyos sisakkal és néznek le a kerek asztalon égő lámpára, a nagymamára, aki már közjük való s mi reánk, akik — aj-hajj, mikor kerülünk mi oda!! Hát az egyik, Elemér, már ott van, hanem mi még itt vagyunk — nagymama meg én. Az egyik fehér tél, a másik fiatal tavasz, amelybe a dér is beleszólt egy kicsit. — Pedig nagymama már közelebb van a kilenczvenhez, mint a nyolczvanhoz, de azért még nem vágyakozik sehova csak a régmúlt időkbe — viszsa. Mikor még ő fiatal volt!! . . .

Nagymama ül a kerekasztalnál, előtte francia könyv s olvassa pápaszem nélkül (!!) Ő a régi módi udvari nevelést kapta, tud francziául, németül, hanem a magyart, azt nem jól beszéli. Olyan idők voltak akkor, mikor őt nevelték. Ergó beszél németül, meg francziául, magyarul nem egészen jól meg hát a felsőmagyarországi francia tájkiejtést is érti, mivelhogy — sáros-megyeyi.

Szembe vele Elemér bátyó, az ő szépséges szép szemeivel, néz nagymamára s azt mondja neki, hogy beszéljen valamit, meséljen, hogyan volt régen. . . . Én oldalt ülök s gondolok a konyhára, ahol az egyik tálban mézes-mák leledződik, azután meg nézem profilban a nagymama arcát, az orrát, melybe „tubák“-ot töm, s amely olyan nagy.

Igazán az, arisztokratikusan nagy, a mely már az oligarkhia felé is hajlik egy kicsit, s a mely a családnak, melyből való, tulajdonsága. — Mert régi nagy családból eredt a nagymama, olyan nagyból, hogy szépapái Bocskai-
val verekedtek, Bethlennel, koronázott jeruzsálemi királyokkal, a saját szakálukra. Azután persze egynehánynak nyakát is szegték, például Eperjesen Karaffa alatt — hanem az mind nem tesz semmit. Nagymama büszke reájok, de nagyon! Ő elszegényedett ugyan egy kicsit (bizony nagyon!), hanem a család azért, az ő családja, most is fényes, büszke, nagy! . . . Még honatya is van belőle, valahonnan a krajnyai Makovitzáról küldve. Egy dúsgazdag, nábob gentri, aki nagyon büszke ám, gögös — akár csak a nagymama. . . .

S nagymama nagyot sóhajt, megigazítja füle mellett ósdi divatu hajfonatát és azt mondja:

— Ugy bizony fiacskám!

— Hogyan nagymama?

— Ugy, hogy ezt a mozolygó,

széles-nevetős ábrázatu, befáslizott nyaku embert itten, aki nektek ük-apátok volt az én részemről, ezt úgy lötték agyon a labanczok. . . . Ezt a másikat meg, a kinek mellén az a bárói csillag van, ezt meg zsákba varrták, s belenyomták a Hernádba Bodókövárnál. Ez már az apátok után ösötök, ez nagy róka volt. Igazi nevét sem tudták, eltagadta magát akkor. . . . Hanem a hogy Bodókövárnál megtörtént az a vizbemártogatás (sokat öltek akkor oda), hát a ti ösötök is eltűnt, hírét sem hallották többé. Hát az ő volt. A bárói csillag is eltűnt, azóta elő sem jött. . . .

— Nem ő volt az nagymama. Nem jól emlékszik nagymama — szóltam én, mert zokon esett, hogy legközelebb való ösöm „rókának“ deklaráltatott. . . .

— Te hallgass, te nem emlékszel arra!

— Nagymama sem élt még akkor!! . . .

S nagymama rám kiabált, haraggal:

— Akkor nem beszélék, ha nem hiszitek!

— Oh, dehogyan nem hiszük nagymama, csak beszéljen, — szólt Elemér bátyó s még meg is csókolta a tubákos orraalját.

— Mert Elemér nagyon jó fiú volt. Én voltam az imposztor, daczára minden kicsinységemnek. Én reám mondta a nagymama mindig:

— Der „Patyolat“ ist ein Grób, ein inkarnäter Kurutz. Der wird kein guter Mensch!!

S a hogy Elemér megcsókolta a nagymama ajakát, a mely fölött olyan bajuszféle szőrhistóriák is voltak, de a mit ő mindig gondosan levágott, hát nagymama tökéletesen kibékült, vissza is csókolta Elemért s úgy folytatta:

— Haj, bizony nem úgy volt régen. Egészen más világ volt az!!

— Miért nagymama — kérdem én.

— Miért? hát azért, hogy akkor az ur volt az ur, a paraszt nem hordta úgy föl az orrát, az élet is olcsóbb volt. Akkor egy huszasért uri ebédre valót lehetett venni a piacon. Most? Meg se kottyan? . . .

— Hiszen most is sok fűgét adnak egy hatosért, — pedig egy huszas két hatos — rephkázok én.

— Már megint beszélsz?

Elhallgattam s olyanfélét gondoltam, hogy hát nagyama nem igen ösmerős az irkák hátuljával ahol is áll ékes megdöntetlenéggel: $1 \times 1 = 2$; $2 \times 2 = 4$.

— Hát az hogy volt nagymama, mikor maga a nagyapa felesége lett, akit úgy találtak halva, keresztül löve, mikor a mi mamánk még csak három éves volt?

— Jaj szegény nagyapátok! De szép ember volt. de gyönyörű szemei voltak! Istenem, hogy úgy kellett elvesznie, orozva megölve! . . .

— Ki ölte még?

— Kitudná azt megmondani? Ha én azt tudnám!

— Hát nem lehet azt tudni?

— Nem bizony! Tudjátok, úgy volt az. . . . Én fiatal koromban szép voltam, fekete szemeim voltak, hosszú hollófekete hajam, és gyönyörűen énekeltem, gitárt is pengettem hozzá. . . .

— Nagymama, de akkor nem festette még a szemöldökét égetett mandolával?

Notabene, annak a mandolának az ép részét én mindig leharaptam, hacsak hozzáférhettem s nagymama már csak azért is nagy ellenségem volt.

Ezt a mostani kérdésemet egyszerűen ignorálta. Pedig hát az úgy volt, még most is úgy van. Nagymama még most is él és megiszik minden ebédnél egy fél liter jóféle hegyaljai s alszik utána délutáni álmot. Ha podagra nem volna a bal csipőjében, még táncolna is.

Tehát nagymama ignorálta kérdésemet s eképen folytatá:

— Bizony, énekeltem is! Ah, de szépen tudtam énekelni a „Der postillion horn“-t.

A „postillion horn“-ban pedig szerepeltek hegyek, völgyek, egy országot, egy postakocsi lóval, egy postakocsis kúrttel, mit fújt s egy nagy gödör, amelybe mindez beleesett. A kocsi összetört, a postás meghalt, a trombita összelapult s örökre csütörtököt mondott, a ló kilehelte párját — csak a hegyek, völgyek maradtak meg változatlanul, meg az országot, — az én képzeletem szerint valahol Abos, Lemes vagy Lapis-patak mellett.

— Ah fiacskám, de szép volt az!

Azután meg tudjátok, a házunkhoz nagy urak jártak, hercegek, bárók, és mulattak. Nálunk dinom-dánom volt folyton, a pelléri-ház mindig fényes volt, a Kerep-család mindig nagy volt. Persze elvették a vagyon nagy részét hűtlenség jussán. A bukóczi várat is a Kereppen, Perényi, Ráskay, Usz, Kapy, Drugeth meg még sokféle beházasodás utján.

Nekem meg az jutott eszembe, éppen aznap tanultam, hogy hát Perényi hogyan szaladt a koronával Mohács alól Füzérbe és büszke voltam reá, hogy az én igaz vérszerint való ösömnek valódi korona is volt a kezében. Hogy nádor is volt amellé, az föl sem tűnt.

S nagymama folytatta:

— Azután, hogy én olyan szép voltam, nagy hirem is volt. Patakról W. herceg minden két hétben eljött a házunkhoz, ötven huszárral járt, trombitaszóval fuvatta a jelt, amikor érkezett, v a g t a t v a jöttek mindig, s ha én kinéztem az ablakon, ő frontot csináltatott tiszteletemre és „Salve“-t vezényelt, Ah, de szép volt az! . . .

— Voltak ilyen szépek azok a huszárok nagymama, mint ez itten? — s kihuztam egy bádóg közkatonát a zsebemből, amely az én apró Gyusu unokaöcsém karácsonyra kapott pléh armá-

diájából való volt s amit én — szeliden szólva — elkezeltem tőle,

— Már hogy ne lettek volna, voltak bizony, — azoknak bajszuk is volt! — Eljárt még hozzánk azután R. horvát báró is, aki obetester volt Kassán. Az is szerelmes volt belém. Meg Kolovrat herceg, akinek egy egész huszárezrede volt a saját költségén, lovas bandája és „nachtsmüsic“-okat adott nekem. Egy sem kellett azok közül.

— Hát ki kellett nagymamának?

— A ti nagyapátok.

— Hát az hol volt?

— Hol? Ugyanott, Pelléren, a hol mi laktunk. Csakhogy ő a várban lakott, mi meg a faluban — a leányágról maradt kastélyban. Ő udvarolt titokban, az én apám meg gyűlölte halálosan. Miért? Mert ő volt a plenipotenciárius a várban, amit a császár király elvett tőlünk, — azért. Pedig de jó ember volt, de szerettem! Úgy szerettem, hogy megszöktem vele, az akkor divat volt, a frajlámat is magunkkal vittük es megesküdtünk fönt a várban. Ott is maradtam aztán lakni. Az első éven született a ti anyátok. Olyan kis veres gyerek volt, istenen, de furcsa is volt az nekem akkor!! Mikor leküldtem az apámhoz, (a ti szépapátokhoz) főpántlikázva, bepólyázva, az öreg fölött, a karján hozta csókolgatva a kis veres babát és azután megbocsátott nekem. Pedig eleinte majd megőrült dühében, agyon akart löni! A harmadik éven aztán egy izben elment a nagyapátok az ungvári hegyekre vadászni (mert az is a kincstáré volt, talán most is az), egy uri társaságot vitt magával, csupa nagyurakat. S egy napon, a vadászat negyedik napján nem jött elő a vadászkastélyba, ott maradt a rengetegben. Nem is került elő többé élve soha, úgy találták meg éjjel egy völgyben, künn az erdön, ahogy fáklyákkal keresték. A hátába egy golyó volt belőve, a szivét fúrta éppen keresztül, orozva lötte meg valaki. Azt beszéltek, hogy R. báró is későn jött elő akkor, hogy ő is eltévedt és hogy ő volt a gyilkos. De hát bizonyítani nem lehetett. — Azóta ő is meghalt már. Boesássa meg neki az Isten, ha ő volt a gyilkos, ott a másvilágon. Én nem bocsátok meg neki itten!! Nem bocsáthatok! Azért élek olyan soká, hogy ő annál tovább kinlódjék azon a más világon — egészen lelkét az ördögök, verje meg az isten! . . .

És itt a nagymama arca szederjessé vált, szemei kifejezték azt a rettenetes haragot, gyűlöletet, amelyet csak a nők tudnak érezni, a mely csak az asszonyi szivbe tud befészkelődni. A sirig való halálos gyűlöletet, — még azon is túl talán! Talán a halálos ágyán sem fog megbocsátani férje gyilkosának. Mert az asszony olyan.

Mi két apróság, akik hallgattuk azt a kifakadást, láttuk azt a haragvó,

rettenetessé vált arcot — megszeppenve húzódtunk egymásmellé.

Nagysokára kezdett el aztán újra beszélni. Elmondta, hogy mennyi földje volt neki, mennyi háza Kassán, Eperjesen, mennyi kincse ezüstben, aranyban, — hogy ládákban állott az ezüst asztalra való „eszecáj“. S Elemér bátyó az ő szelid arczával bámulva bámult nagymamára:

— Hát hova lett, hol van az a sok kincs nagymama?

— Jaj fiacskám, az nincs, — mind elment. Ah, bizony elment! . . .

S én, hogy imposztor voltomat ujjal is bizonyítsam neki, odaszóltam, impertinens módon:

— Nagymama! Hát annak a kincsek lába is volt?!

— Ach, du verfluchter Kerl! — és olyan vágott mankójával a hátamra, hogy csak úgy nyögtem bele.

*

Nagymama ül az ablak mellett, a nagy karosszékben, feje hátratámasztva, arczéle feltünteti azokat a karakterisztikus vonásokat, amelyek jellemzik a magyar nemzet ama osztályát, amelyből ezelőtt századokkal kiteltek azok a királyokkal ujjat huzó kiskirályok, mindent merészoló nemes gögü oligarkhák, hadakat verő daliák, s amely osztály most már végkép elsatnyult. — Ül a karszékben, a félkezében könyvet tart, a másikban „tubák-pikszist“, szeméi le vannak hunyva, aluszsa délutáni álmát és álmodlh. — Álmodja, hogy engem lát, hogy nekem mesél, a „patyolat“-nak, akit annyiszor elmondott „grób“-nak, s akit mégis úgy szeret, olyan nagyon. . . .

Előszobában.

Nagy urhoz mentem, ismerem sokat,
Ki névjegyed s ruhád szerint fogad.
Nyalkán kikent, frakkos legény előtt
Meghajtam mélyen magamat.
Ő rám néz, fagyos, vizsga képet öit,
Es szól: „Bemenni nem szabad!“

Elmondom minden apró címemet,
Ő végig hallgat, s úgy kér — névjegyvet.
Zsebembe nyulok. „Im egy árva van!“
De hát a másik oldalán,
Nézem sötéten, melán, komoran . . .
No lám — a mosó-czédulám.

„Édes barátom lássa . . .! Ő hideg,
Mazaszto hangja még fülembé csung:
„Sajnálom, ő nagysága nem fogad!“
Tetőtől-talpig mér megint,
Vizsgálja régi jó kabátomat . . .
S komolyan távozásra int.

Én elhagyom a szép előszobát,
Nagysága nem tart audenciát.
Nagy jámboran soká okoskodom . . .
Belátom édes istenem:
Salonba nem való az „ancug“-om,
Sőt keztyű sem volt kezemen!

Tisztellek titeket, nagyságosak,
Rögtön megyek, s keztyűt vásárolok,
Csináltatok 100 cifra névjegyvet,
S ha kell, azt is ráíratom:
„Nagyságos ur belőlem is lehet.
Adódjék rá csak alkalom.“

Előszobátok frakkos tisztjei
Kopott kabátom úgy tán tisztelik,
Mert jó urak, nagy drágaság van ám,
És átkozottak a szabók . . .!
Az óc:kát ujjal hej, felváltanám,
De hát — kontóra nem kapok.

Gaal Mózes.

A pécsi székesegyház.

(Képekkel.)

Fényes ünnepek közt avatták föl, június 22-én a király jelenlétében a restaurált pécsi székesegyházat. A román stíli székesegyház az ország egyik legszebb műemléke, melyre méltán lehet büszke D u l á n s z k y Nándor püspök, a ki a nagyszerű munkát végrehajtotta.

Az 1883. év április 23-án tették le a felső templom északi pilléreihez az első követ, melylyel a restauráció kezdetét vette, s azóta szakadatlanul folyt a munka a fölszentelésig. Eredetileg 4—5 év alatt kellett volna a nagy műnek elkészülnie, de a bontás eredményei a restauráció tervét és méreteit átalakították, úgy hogy a hajdani domból csak a 4 torony, a keleti fülkék egy része s az oldalhajók főfalai maradtak meg.

A dóm restaurációjának fontos része a figurális festés és diszítés, s így a régi templom falfestményei- és szobordiszeinek szellemében alkotott új művek készítésére művészeket találni nem volt könnyű feladat. Schmith báró bécsi építő tanácsos, ki a restaurálás munkájával meg volt bizva, első sorban Székely Bertalanra és Lotz Károlyra gondolt, kiknek jó neve kezeséget nyújtott az iránt, hogy az egyházművészet és stylszerűség tekintetében is európai színvonalon álló műveket tudnak teremteni, de iskolai elfoglaltságuk miatt évek hosszú során át tartó munkára nem vállalkoztak. Andreä Károly jeles egyházi és történelmi festő lett tehát meghíva a Rajna vidékéről, ki a terveket 1884. szeptemberben mutatta be, s kötelezte magát 72,000 frtért a fő- és mellékhajók összes képeit 1884. július végéig elkészíteni. Andreä társul fogadta Bekerrath Móricz szintén rajnavideki történelmi festőt s a szép hajóbeli ó-szövegségi képek (a világteremtés három jelenetét s az északi falon Dávid és Salamon királyok jeleneteit kivéve) mind, továbbá a két mellékhajóbeli Pál-cyklus egészen az ő ecsete alól került ki. A többit mind Andreä festette.

A kápolnákat és altemplomokat egészen magyar festők. Székely Bertalan és Lotz Károly festették az is-

EPERSZEDÉS. Szirmai Antal festménye után.

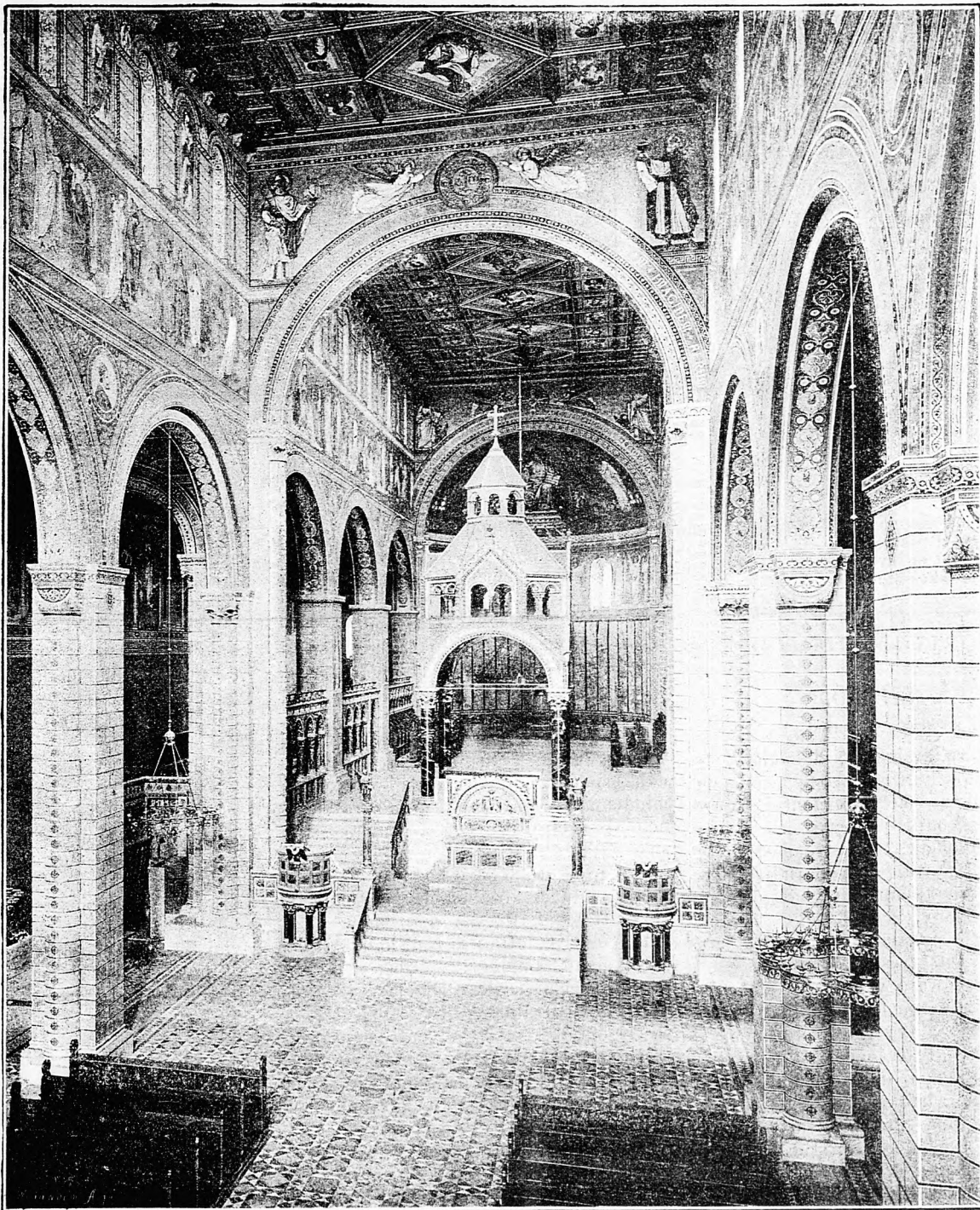
kolai szünnapok alatt. Minden egyes kápolna figurális kifestéséért 10—10 ezer frt tiszteletdíjat nyertek.

A szoborművek szintén magyar művészek kezeiből kerültek ki és pedig a dóm külsején látható tizenkét apostol szobrát, a déli bejárat fölötti domborművet s a nyugati homlokzat összes

másolatait kiegészítve, a hiányzókat pedig egészen újra mintázta és faragta Zala György. A dóm nagy orgonája Angster József pécsi orgona-építőnek remeke, míg rajta a faragványok Jirasko pécsi szobrász műhelyéből kerültek ki.

A pécsi székesegyház hosszukás négy-

tott vakívek fölött háromszor ennyi vagyis harminczhárom kisebb, márványoszlopok által tartott ivsorozat, úgynevezett árkád fut végig, mely a templom egész hosszában nyílt folyócskát alkot. Ezek fölött széles párkány nyugszik s minden nagyobb oszlop irányában egy-egy kis kőállványon tizenkét

Részlet a pécsi dóm belsejéből.

szoborműveit Kiss György tervezte, mintázta és részben faragta. (Egy-egy apostolért 800 frtot és a követ kapta, segédeit azonban ő fizette.) A dóm belsejében látható kőszobor-műveket, jelesen az altemplom lejáratainak domborműveit, az eredeti töredékek gipsz-

szög, melyet kelet felől három félkörű fülke, úgynevezett apsis zár el, négy sarkán pedig négy tömör torony emelkedik. A két déli torony között hosszában tizenegy nagy félív által díszített s a nagy kapu által áttört fal kapcsolja össze. E szép oszlopok által tar-

apostol szobra áll. A déli kapu fölött félkörivalaku domborművet látunk: Szűz Mária, Magyarország pátronája előtt hódolnak a magyar szentek.

A fennmaradt csekély számú régi falfestmény megújításáról szó sem lehetett; sőt ezekhez egészen hű falfestményeket

ma senki sem fog festeni. A mi festőink tehát azt a feladatot tüzték maguk elé, hogy a régi XII. századbéli román izlés szellemében, azok felfogása szerint fog-nak képeket festeni, de a mai festő ügyességével, vagyis a helyes arányok és a helyes rajzolás elvei szerint. Tehát úgy, mintha a régi román izlésű festés régi gyarlóságait levetve, egész a mai napig fejlődött volna.

Fény, művészet és pompa nagy gazdagságban vetélkednek egymással, s a kinek alkalma lesz e fényes műemléket megtekinteni, látni fogja, hogy nem fogja párját e hazában találni.

Nyári Sándor dr.

Frusztra.

A ki már a föld alatt van,
Mít se lát és mit se hall,
Fel nem köthető az ajkak —
Hangos zokogá-ival.

Hasztalan teszel fölébe,
Koszorút vagy lámpafényt,
Jobb ha egy csendes imát mondsz
Nyugalmaért s üdvéért.

Hervadástól a virágot,
Nincs erő megvédeni,
Még ápoltan is túlélük,
A multnak emlékei.

Fényt hinthet a mécs világa,
A sírok közt szerte szét,
De ott a hol ők nyugosznak,
Minden örökké sötét.

Lauka Gusztáv.

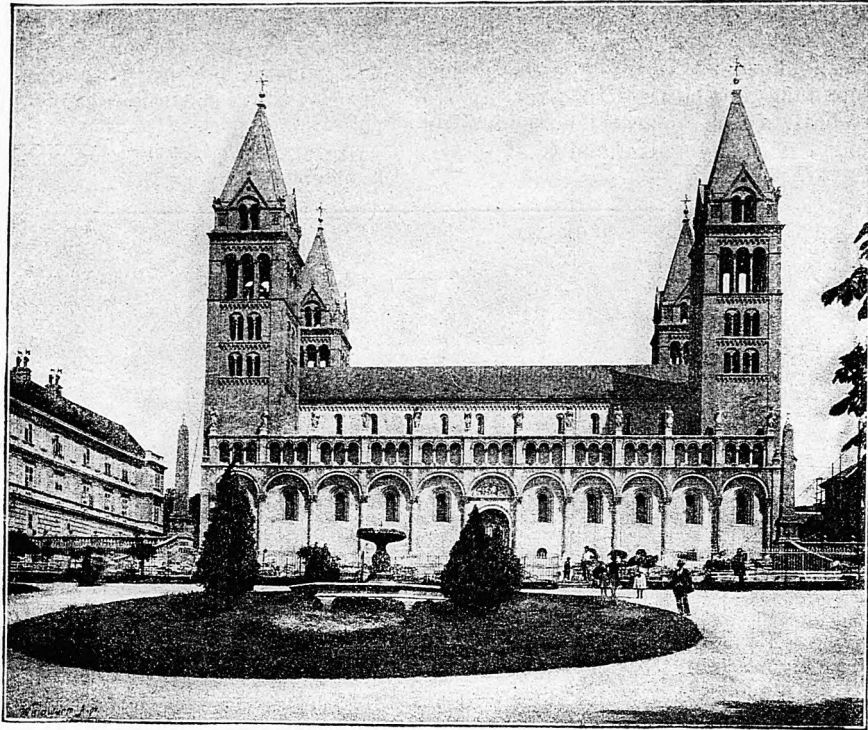
A sirató.

(A székely népelethől.)

Nincs szava az igazi fájdalomnak, — mondjuk mi civilizált uri nép, — nem igazi fájdalom, melynek nincs szava, — így okoskodik az egyszerű falusi nép. Jaj annak az „asszonyember“-nek, akinek halottja van, s nem tudja elsi-ratni szép szavakban, szivreható keser-géssel. A könny, a csendes zokogás semmi, vagy legalább nem elég az igazi bánat kifejezésére.

Falun egy sirató valóságos élet- és jellemrajza a megboldogultnak. A szülő gyermekének, a gyermek szülőjének, vagy testvér testvérenek „elénekli“ aprójára minden jó tulajdonságát, cselekedeteit, hadd hallja meg egész falu népe, kit és mit vesztett a megszomorodott család a néhaiban. Ha nincs a néhai családjában erre alkalmas egyén, ott vannak kéznél minden faluban a „sirató“ nénemasszonyok, kik becsülettel megfelelnek a feladatnak s úgy elősorolják minden lépését, tettét a néhai-nak, mint ha csak egy sön s egy ke-nyéren nőttek volna fel.

Mi természetesebb, mint hogy ilyen el-síratásoknál rendszeren komikusnál-komí-kusabb, legalább nekünk azoknak tetsző dolgokat lehet hallani. A naív észjárás

A pécsi dóm déli oldala.

sok olyat mondat, a mi könnyen provo-kálja a nem szomorkodóktól a gúnyt, csufondárosságot. Egy szóval: „kikap-nak“ a megszomorodottakon. A mérték-telen magasztalás, mivel a halottakat rendszeren elhalmozzák gunyolódás alak-jában esik vissza a siratókra, míg viszont az elismerés sem marad el azok részére, kik igazi fájdalommal éneklik el, amit a szivük diktál.

Nem tenne fölösleges szolgálatot, aki összegyűjtené a siratókat. A fájdalom-nak mások a szavai, mint a közönséges, mindennapi beszédnek, s a siratókból nem is hiányzik sem a dallamosság, sem a poézis.

Mikor legutóbb haza jártam a Székely-földre, többek közt efféle siratókat is mondtam el. Persze amit nem köz-vetlen egy halottas háznál hallanak, az mind olyan, amelyet, a falusi nép fel-fogása szerint csak a nevetséges vol-táért korportálnak. Így péld. az a sirató, melyet első helyen bemutatok, a maga nemében szép, de ha tudjuk, hogy ezzel egy öreg asszony siratta el öreg férjét, csak kómikus számba ve-hetjük. Így:

„Jaj sárga hajam, szép ajakam, gyö-nyörű alakom! Jaj kend! kend! kend! Úgy örvendtettem mikor ketten beültünk a pest (kemence) alá s azzal a szép szájjával úgy csókolá az én szájjamat. Csak a tegnapi este ülénk be ketten a pest alá. Megsüttem három darab húst, kettőt kendnek adtam, egyet én ettem meg. Jaj, pusztá élet,* pusztá ház! Szilaj, Rendes, hol gazdád!? Jaj, de sokat járánk ketten Szilpatakba fel

* belső telek.

veszőért! Jaj szürke Szilaj, szöke Ren-des! Nem hajt fel többet gazdátok. Jaj, sárga hajam, szép ajakam, gyönyörű alakom! Jaj kend! kend! kend!”

Természetesen nem kell felednünk, hogy mindez vontatott, kesegő ének-hangon van elmondva.

Azon a leányon is kikaptak, a ki ilyenformán siratta el az apját:

Jaj édes szorgalmas szántó-vető apám! Nem erdőlsz te soha többet a Bojtival s a Lombival. Csak azt kiáltád; esá töve-hegye! s vitték a fát tövestől, hegyestől! Jaj, jaj, jaj! s most visznek téged a temetőbe!

Ez a sirató még a régi világból maradt fenn:

Boriczám, Boriczám! Menj el a Jó-zséfat völgyébe s mond meg a te nan-nyinkádnak (nagyanyádnak), hogy mi is élünk s jegészséget izenünk!

Az sem volt rossz, mikor az ökör-csorda pásztorát siratván a felesége, többek közt így fakadt ki: Jaj lelkem uram, jámbor uram, ki kiáltja eztán Csikorra tetejiből: U—u Duláj nye! Mit meghalván az udvaron szomorkodó kutya, befutott a halottas házba.

Benedek Elek.

Templomban.

Az oltárról titokba, lopva
Szemem letéved a padokra
— S ha megbocsát az ég, ha nem
A lelkem is ott feledem.
Csak mikor végsőt zug ének,
Nyugodva, tisztán akkor tér meg . . .
S ha valaki figyelne rám,
Látná: forróban kél imám.

V. P.

L E N A.

(VITTORIO BERZIO REGÉNYESI).

Olaszból fordította: V. SZÜCS GÉZA.

III.

A nagyúri társaságban.

Santafiore marquisé nagyon szellemes és határtalanul finom nő volt. Tudatával bírt annak, hogy milyen kötelességei vannak magas rangja és társadalmi előkelő állása iránt, de ezzel nem volt összekötöttségben semmiféleg és felfuvalkodottság; úgy hogy Lena sohasem érezhette Elvirával való társalgása közben, hogy nem egy rendből, sőt épen — családból, származnak; a marquisé igen jó, gyöngéd volt Lenával szemben — a kinek pedig növekvő szépsége, lassanként igen sok irigye is akadt, főleg a mamák — no meg a leányok körében.

Lena elérte tizenhatodik évét. Minden tizenhat éves leány szép, mint szokták mondani; ez az év az, a mely a szépség és báj himporával vonja be az ifjú leányok arcát.

Lenánál ez fokozott mértékben történt.

Ha az ember ránézett, Rafael híres Madonnái jutottak az eszébe; szelid, szüzi, de azért elragadó, mély tekintet, a mely azonnal gyorsabb dobogásba hozza a szívet; homloka fehér mint a hó, arca rózsás, ajkainak pirosságán valami nemes finomságra mutató mosolygás ült, a mely bübájós kedvességet kölcsönzött arcának; a haja pedig dús, lágy mint a selyem, és aranszínben játszó szőke, akárcsak egy angol szépségé.

Hangja kellemesen csengő, mozdulatai mesterkéletlenek és elragadó bájosságúak; hajlékony, formás termet, lekötelező modor s mindehhez nagyvilági műveltség — mindezen tulajdonok külön-külön, és összevéve — hogyne indítanak irigységre a társaság többi asszonyait és leányait!

Diadalának közepette sokszor találkozott Lena ellene intézett — majd szelid, lágyan kérő, majd vágyó, majd merész férfipillantásokkal, melyek mind az ő szívet ostromolták.

Santafiore márkinének, a ki meglehetősen büszke nagyúri nő volt, nem nagyon tetszett, hogy kis lánykája folyton a kereskedő lányával van együtt; attól félt, hogy elparasztosodik.

Tudtára adta ezt valami módon Guglietti-eknek, a kik nagyon elkeseredtek erre.

— Ha szegény emberek is vagyunk, de becsületesek, tisztességtudók — mondták, s nem szoktunk tolatkodni. A kis márkiné akar mindig Lenánkkal együtt lenni.

Lena is nagyon búsult. Gugliettiék ki akartak költözni a Santafiore-házból.

De ekkor közbelépett Elvira; kije-

lentette, hogy ő nem tudja nélkülözni kis barátját, s végtére is meg kellett engednie a márkinének, hogy elmenjen Lenához, megkérje őt, hogy ne haragudjék s hívja őt ismét magához.

Elvira föl is kereste rögtön kis játszótársát, vigasztalta s kérte, hogy ne haragudjék reá.

A kis márkinő szeretetteljesen fonta karjait a boltosleány nyaka köré; átölelte és megcsókolta őt, mint testvér szokta a testvérét; elmondta neki, hogy bizonyosan rosszul értette anyja szavait, s e rosszul értett szavakért ne haragudjék reá, a ki annyira szereti; így aztán lassanként kibékült a nagyúri nővel is Lena az ő kis Elvirája kedvéért; azután is eljárógatott hozzá, s a kis márkinő végtelenül boldog volt, hogy Lenájával lehet folytonosan; tapsolt, ugrált örömeiben.

— Győztem, győztem, Lena az enyém, szerethetjük egymást ezután is!

Ha látta volna a jövőt, bizonyára nem örül ennyire.

IV.

Gerolamo papa szegényelni kezdi boltos voltát.

A szegény Guglietti ilyen főuri légkörben veszíteni kezdte örökös, természetes jó kedélyhangulatát, s igen gyakran törte a fejét olyan dolgokon, a mik épen nem illettek az ő anyagi körülményeivel.

Sokszor ábrándozott — leányának jövődöbelijéről; ennek nagyon gazdag, szép, és nemes származású embernek kell lennie; megérdemli az ő gyönyörűséges leánya.

Az öreg ur égett már a vágtyól, hogy leányát mint grófnét lássa, egy fényes hintóban kocsikázva, hogy a többi főrendű hölgyek egészen elsápadnak az irigységtől, a „grófné“ szépségének, drága öltözkékének és elegáns fogatának láttára.

Leányának nem szólt ezekről az ábrándokról semmit, de feleségének, a jó asszonynak, — a ki talán még inkább imádta leányát, mint ő sokszor adta elé a terveket, melyeket magában szövegetett, s a szerető anya bizony-bizony nagy szívesen hallgatta a merészebbnél merészebb ábrándképeket.

Természetes dolog, hogy Lenának mindig szebbnél szebb, izléses és fényes öltözékekben kellett bárhol is, megjelennie; így aztán nem csoda, hogy minden szívjósága, lelki nemessége mellett is, napról napra rangvágyóbb és finnyásabb lett ő maga is.

Egy nap egy fölöttébb választékos, előkelő származású és gazdag fiatal ember kísérte őt, hevesen udvarolva neki; édes apja boldogan ment a hátuk mögött, büszkén tekintgetve szét.

S ime, egy ismerős előkelő hölgygyel

találkoznak, a ki a fiatal embert is igen jól ismeri. Megállnak.

— Milyen izlésesen van kegyed öltözködve, Guglietti kisasszony; — mondja látszólag a hízédes édeskés, de valósággal a finom gúny hangján az urhölgy — különösen a szalagjai gyönyörűek. Biznyára a papája boltjából valók; ha bizonyosan tudnám, hogy még van ebből a minőségéből, holnap én is vásárolnék belőle.

Lena elpirult, s nem talált hamarjában feleletet; az öreg Guglietti észrevévén az illető hölgy gúnyját, elpirult a haragtól és szégyentől.

Ugy van, ő nem egyéb, mint egy nyomorult kereskedő! Hogy kívánhatja tehát, hogy leányát rangbeli gavallér vegye nőül, hogy tarthatja tiszteletben a társaság — mikor ő csak egy hitvány rőfös!

A mosoly eltűnt ajkairól, s ezzel együtt az önbizalom is; lesütötte szemét, kerülte a járókelők tekintetét, s szeretett volna a föld alá süllyedni.

Aztán három napig elmélkedett, töprengett magában e fölött a dolog fölött; s a negyediken már kész volt az elhatározással.

A derék kereskedő azok közé a kicsiny lelkű emberek közé tartozott, a kiknek nincsenek önálló gondolataik, elveik, a melyekhez ragaszkodnak, hanem mindig csak a pillanat behatása alatt cselekszenek, s a mások akaratához, tetszéséhez alkalmazzák a maguk eljárását.

Ebéd után, egy este, — mert a Guglietti-család divatosan, francia módon esti hat órakor ebédelt egy idő óta — tudomására hozta nejeének és leányának legújabb elhatározását Gerolamo úr.

Kedveseim, — mondá — én felhagyok az üzlettel. Eladok mindent, tőkénkből fogunk élni, — nem tartom meg sem a kelmeüzetet, sem a tőzsdét.

Jézus Mária! Mit mondott volna erre Magdaléna asszony, ha füle hallatára újságol ilyet az öreg! De Magdaléna asszony szerencsére távol volt, — azt sem tudták, a föld melyik zugában.

Karolina mama is nagy zavarba jött azonban, e kijelentés hallatára összecsapta a kezét s mintha a tatár kergette volna, úgy ugrott fel ültéből;

— Jóságos szűz anyám! kiáltott fel.

Az első érzés, a melyet Lena érzett apjának e szándékára, az elégtételé volt; de aztán mindjárt eszébe jutott, hogy ez nem lesz valami áldást hozó dolog kis családjukra nézve. Azonban nem szólt bele a dologba, s anyjára hagyta az ellenzékeskedést, a ki azonnal hatalmas szavakban adott kifejezést a férjével homlokegyenest ellenkező nézetének.

Azonban Gerolamo papa nem akart tűrni semmiféle ellenkezést. Elhatározta magát s a koczká el volt vetve; az asszonyok nem bírnak elég

észszel ahhoz, — mondá — hegy ter-
vének czélszerű és helyes voltát fel-
tudják fogni és méltányolni képesek
legyenek.

S a mit egyszer föltett magában,
ahhoz egész a makaesságig ragaszko-
dott is a jó öreg.

Azonban mi türes-tagadás, egy idő
óta meglehetősen rosz lábbon állottak a
kis család anyagi viszonyai. A mit
évek hosszú során megtakarítottak,
az a nagyúri, költséges élet következté-
ben lassanként mind elment, s az
adsóságaik pedig folyton-folyvást növek-
vőben voltak.

Az öreg azonban úgy számított, hogy
eladja boltját és dohánytőzsdéjét, s a
pénzének egy részét — a mi adósságai
törlesztése után megmarad — takarékpénz-
tárba teszi, más részével pedig a
börzén fog játszani, s ott helyes számi-
tással bizonyára nyerni fog.

Az ördög, vagy balsors úgy intézte,
hogy eleinte nyert; most már nem volt
kivel beszélni többé; elhitte magáról,
hogy ő a világ legnagyobb pénzügyi és
tőzsdei tekintélye, a kinek számításai
csalhatatlanok.

Az első nyereségek következtében
kiköltözött a család a kis lakásból,
melyet a Santafiora marquis palotájában
birt, hogy egy nagyobb és drágábbal
cserélje fel. Ennek következtében né-
mileg lazult a bizalmas viszony, a mely
Lena és Elvira közt fennállott. De
azért azután is sokszor találkoztak,
barátnők maradtak, s együtt jártak
színházba, bálókba, hangversenyekbe,
sőt még sétákra is.

(Folyt. köv.)

Orvosi tanácsadó.

(Az égési sebek).

A mindennapi élet sokféleségében a megégés
nem éppen ritka eset. A gyermek, ha gyújtó-
val játszik, vagy puskaport durrant el, a
háziasszony, mikor kezére forró zsircsepp esik, a
kőművesek, kiknél a mész az égető elem, pél-
dákat szolgáltatnak az égési sebek különféle
módjaira.

Ezek azonban apróságok azokhoz a pusztí-
tásokhoz képest, miket akár a tűz, akár a
roncsoló vegyületek létesíthetnek. — Ha a
kapszli szembe hatol, nemcsak tönkre teszi
ezt a szemet, hanem lobból fenyegeti a mási-
kat is, úgy, hogy a rossz szemet előbb-utóbb
okvetlen ki kell venni. Hasonlóképp vaksággal
fenyeget, ha mész esik a szembe, a mi külö-
nösen meszelésnél történik. Hisz az illető
munkásnak tudnia kell, miként meszeli a fal-
nak magasabb részeit, a tetőt, ekkor fel kell
emelnie tekintetét. Kovácsoknál, lakatosoknál,
vasöntőknél tüzes vasdarab a szembe esve,
nagyobb pusztítást okozhat.

Mikor a karbol általános használatba véte-
tett, mint feletté kiténő fertőtlenítő szer,
vele nem ritkán égések történtek. Emlékszem
egy cselédleányra, ki fájós ujját tömény kar-
bolba mártotta, persze lett belőle erős gyn-
ladás, az egész bőre lehámlott s hosszú időig
tartott, míg az ujját használhatta.

Az égési sebek életveszélyesekké
válhatnak, ha a bőr nagyobb területére ter-
jednek ki. A bőr igen fontos feladatokat végez.
Eltekintve a tüdőhöz hasonló légzéstől, a mi
csekély, a bőr veritékmirigyvei vezetnek ki az
izzadságot, melyben még sok kártékony
anyag van felhalmozva. Ha békát terpentinnel
kenünk be, az rövid idő alatt elvész. — Na-
gyobbfokú égéseknél, a midőn a bőr jókora
része működni nem képes, a kártékony anya-
gok felhalmozódnak s a központi szervekre
gyakorolják káros hatásukat. Az égéssel járó
fájdalom irtózatossá s nem egy ember kimerül
úntuk.

Ujságokban gyakran olvashatunk égő embe-
rekről, kiknek ruhája vigyázatlanságból meg-
gyulladt. A nők sokkal nagyobb égési sebeket
sz szenvednek ilyenkor, mivel a ruha nem test-
hez áll, a tűz folyton kapja a levegőt, a
mint menekülésnél libeg a sok ruha, a mi a
tüzre oly élénkítőleg hat, mint akár a fújtató.
Legjobb ilyenkor a ruhát hamar, leoldani még
jobb ha van takaró vagy föld, ha kéznél
vannak, azokkal betakarítani. — Kézvel csak
akkor jó hozzányulni, ha még kis terjedelmű:
a ruhának ép részeit jobbról-balra kell össze-
szorítani, ekként a meggyult részeket elfedni.

Az orvosok hiába ajánlják a munkásoknak,
kiknek szemét a munka anyaga veszélyeztet-
heti, a védő szemüvegnek horráját,
mely csillámból, (Máriaüvegéből) készülve tel-
jesen átlátszó. Védi a szemet és a látást sem
akadályozza.

Apróbb égési sebeket egyszerűen tiszta
olajjal kenünk be, nehogy a küllevegő nö-
vevessze a fájdalmat; ha hólyag van, azt meg-
szurjuk s a savót kieresztjük. — Ha pedig
nagyobb mennyiségű maró vegyi anyag: kén-
sav, mész, lug ömlött a testre, a sok vízzel
való lemosás a legfontosabb. Ha valahol, úgy
itt van fontossága a gyors segítségnek, melyet
után tapasztalt orvos tanácsa váltszon fel.

Juba Gy. dr.

Rege a napsugárról.*

Egy napsugár, csinos vékony legény,
Nálunk rekedt a télnek jövetén,
Hogy így esék — mást mit is tehetett —
Téli szálás után nézegetett.

Keresett és sokáig nem talált —
Pirosra csókolt — lomb között ha hált,
S hogy az is elhullt, eltűnt, elveszett,
Szegény kis sugár kétségbeesett . . .

. . . Te arra mentél, hol zokogva sirt,
Édes szemedben ott hozzád az irt:
A napsugár honjára lett legott,
Semeibe szökött, onnan villogott.

S hogy im tavasszal azt mondád neki:
— Eljött a Nap, anyád és ékei
Ragyogva kelnek föl kelet felett:
Haza mehatsz, kis sugár, ég veled . . .

Hát erre így felelt a napsugár:
— Jó nap, anyám, engem hiába vár.
Két szép szemed ragyogóbb nap nekem,
Hagyd itt maradvá éltém töltenem.

Mit sem tudék e szép regéről én,
S hogy elmondád, — mosolyogva mint a
fény —
Szemedbe néztem: barna tűzben ég —
S az új sugárra nem ismerheték.

Ifj. Szász Gyula,

* A nem rég elhunyt fiatal költő kézirati
hagyatékából.

FEJTÖRŐ

Képtalány.

Szótalány.

Hét betűm első kettejét vedgyed:
Egyaránt jelent igét és nevet.
Ige: törekvést czéljához segít.
Személynek, tárgynak adja a becsit.
Ha név, szétágaz tested szervében;
Táplálva erdőn, mezőkön megyen.
Négy végső betűm oly fogalmat ad,
Melynek köre rég s most nem ugyanaz;
S a mire hajdan egy kéz sok vala:
Ujjon számítani tiz is kevés ma.
A tudós bont föl tárgyakat erre,
A költő bús hőst csatáztat vele.
E két szót egybe egy betű kötvén,
Lesz nevem. Lakom szived közepén, —
Holdfényes estén csöndes tó vize,
De majd örvények zajgó tengere.
Hajód a vészben bizton úgy halad,
Ha kormányon a józan ész marad.

Szótagrejtvény.

A következő szótagokból: *kör, ma, ó, u, asz, dó, o, ter, nic, va, szet, csa, ács, ut, di, hor, mes, mend, don, ter, dé, go, vil, ron, mé, kel, tal* — 12 oly szó alakítandó, melynek kezdőbetűi felülről lefelé, és végbetűi alulról fölfelé ol-
vasva, egy szindarab címét s szerzőjének nevét adják.

Az alakítandó szók értelme:

1. Nélkülözhetlen butodarab. — 2. Pin-
czékben eleget láthatsz. — 3. Ez mindentűt
van a világon. — 4. Egy fém. — 5. Vármegye
Magyarországban. — 6. Nemsokára új életre
ébred. — 7. Nem „új”. — 8. Egy híres vár
Erdélyben. — 9. Egy állat. — 10. Város Vas-
megyében. — 11. Csinos női név. 12. Iparos.

A mult számban közölt talányok megfejtése:
A képtalányoké: I. Népképviselő. II. Király-
induló. — **A számrejtvenyé:**

Kondorosi csárda mellett,
Gulya-ménes ott delcelget,
Korcsmárosné szép asszony nál,
Bort iszik az öreg bojtár.

A szótalányé: Pénztár.

MULATTATÓ.

Részvét-látogatáson.

— Mik voltak boldogult férjednek utolsó
szavai, kedvesem?
— Utolsó szavai? Hiszen tudod, hogy az
utolsó szó mindig az enyém volt.

Nagy méhész.

— Nos, barátom, hallottam, hogy fiad ki-
tűnő sikerrel végezte a gazdasági iskolát;
ugyan melyik ágát műveli legnagyobb kedvvel
a gazdaságnak?
— Ugy vettem észre, hogy a méhészetet,
mert rendkívül szeret a méhesben aludni.

Katonás jelentés.

Kapitány: Örmester, hol van káplár Borbély?
Örmester: Kapitány ur, jelentem alásan,
káplár Borbély ma éjjel guttaütésben meghalt
— orvosi segédlet mellett.